

Gazeta Gdańska.

„Gazeta Gdańska” wychodzi 3 razy tygodniowo, a mianowicie we wtorek, czwartek i sobotę z dodatkami: Gwiazdka Niedzielną, Dom i kuchnia, Przyjaciel zdrowia, Robotnik, Rolnik i Przemysłowiec, Anioł Stróż, Wolne chwile i Dział powieściowy.

Prawdą a Bogiem!

Przedpłata na pocztę kwartalnie 1,25 mk., z odnoszeniem do domu przez listowego 1,49 mk., w Gdańsku 1 mk., z odniesieniem do domu 1,25 mk. Ogłoszenia przyjmuje się po 15 fen. płatnych w Gdańsku od 6-ciołamowego wiersza petytowego. Adres: „Gazeta Gdańska” Danzig, Postschliessfach 188.

Telefon 2650.

Redakcja i ekspedycja: Grobla Przedmiejska (Vorstädtischer Graben) 49.

Telefon 2650.

Dziś Henryka króla.
Jutro NMP. SKAPL., Reinholda.

Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus!

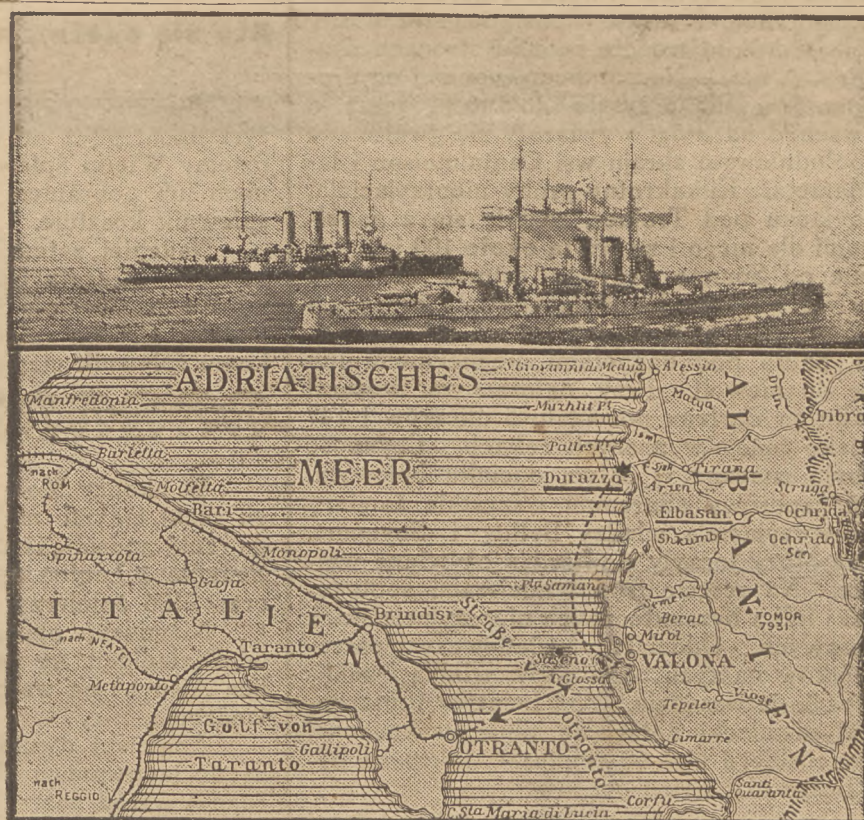
Dziś wschód słońca 3 57 zachód 8 14
Dziś wschód księżyca 8 36 zachód 3 48

Walki pod Baranowiczami.

Kochanym Czytelnikom podajemy dzisiaj miejsce, gdzie były głównodowodzący armii rosyjskiej, Mikołaj Mikołajewicz, miał swą główną kwaterę. U góry widać zbiornik wody na dworcu w Baranowiczach, rozsadzony przez wojska rosyjskie, a u dołu główną kwaterę Wielkiego Księcia Mikołaja Mikołajewicza.

Działalność floty austro-węgierskiej.

Przed kilku dniami donosiły gazety o zatopieniu pięciu angielskich parowców na morzu Adryatyckim przez krążownik „Novara”. Na obrazku naszym widać u góry część floty austro-węgierskiej, w środku której znajduje się krążownik „Novara”. U dołu znajduje się miejsce zatopienia parowców, oznaczone strzałką.

Przeprawa niemieckiej łodzi podwodnej przez morze do Ameryki.

Niemale wrażenie wywołuje ogólnie wiadomość, że do Baltimore, miasta portowego w Stanach Zjednoczonych Północnej Ameryki, przybyła w tych dniach niemiecka łódź podwodna w celach handlowych. Sprawa ta, obok zdumiewającej prawdy, że poraz pierwszy łódź podwodna przebyła tak olbrzymie przestrzenie oceanu, zaciekawia także ze strony politycznej. Nasuwa się mianowicie pytanie, jak zachowa się wobec niemieckiej łodzi podwodnej rząd Stanów Zjednoczonych. Nie ulega bowiem wątpliwości, że Anglia będzie chciała wywrzeć nacisk, aby łódź tę uznano i traktowano jako okręt wojenny, a nie handlowy.

Poniżej podajemy nadeszłe w tej sprawie telegramy.

Londyn, 10 lipca. (W. T. B.) Pisma ogłaszają telegram z Nowego Yorku, który donosi, że niemiecka łódź podwodna z wartościowym transportem barwników przybyła do Baltimore. 20 mil od wybrzeża ścigały łódź krążowniki francuskie i angielskie, przez co przybycie jej opóźniło się o 4 dni.

Baltimore, 10 lipca. (W. T. B.) Przybyła tu niemiecka łódź podwodna „Deutschland” utrzymuje, że jest nieuzbrojonym statkiem handlowym. Ładunek jej, przeznaczony dla firmy Schuhmachera i Ski, agentów północno-niemieckiego Lloyd'a, składa się z barwników i lekarstw. Lake, skarbnik Lake Torpedo Com. Bridgeport (Connecticut) zamierza wytoczyć łodzi proces o rzekome naruszenie patentu. Oficerowie „Deutschland” zaprzeczają, jakoby nieprzyjacielskie statki wojenne ją ścigały. Nadbrzeżny statek strażniczy towarzyszył „Deutschland” do zatoki Chesapeake. Słychać, że łódź pozostać ma pod nadzorem.

Berlin, 10 lipca. (W. T. B.) O pierwszej niemieckiej podwodnej łodzi handlowej „Deutschland” donosi „Voss. Ztg.”, że w jesieni roku ubiegłego w Bremie założono w myśl p. Alfreda Lohmanna osobne towarzystwo okrętowe, mające podjąć komunikację zamorską za pomocą łodzi nurkowych. Towarzystwo to zapisano 8-go listopada 1915 do rejestru handlowego w Bremie jako „Deutsche Ocean Reederei G. m. b. H. Bremen. (Niem. okrętowe tow. zamorskie tow. z o. p. w Bremie), założone przez północno-niemiecki Lloyd, Deutsche Bank i przez Alfreda Lohmanna. Kilka takich łodzi buduje się, dwie pierwsze, Deutschland i Bremen pływają już po oceanie. Deutschland zbudowana została przez Germaniawerft w Kilonii, a prowadzi ją kapitan Koenig.

*****

Generał Ewerth zmierza już do Brześcia Litewskiego.

(Wat.) Taka skromna do niedawna prasa rosyjska, nie dowierzająca nawet orędziom swego rządu o odniesionych zwycięstwach w Galicji i na Bukowinie, zmienia teraz nagle front i mówi nie tylko o niezadługim zdobyciu Lwowa, lecz omawia na prawdę prędkie odzyskanie Brześcia Litewskiego. W tym samym tonie pisze i prasa angielska, a głównie „Times”, zamieszczając długą korespondencję Whasburna z frontu rosyjskiego. Whasburn powiada, że środkowy front rosyjski ciągnie się obecnie od Baranowicz do Wilna prawie. Stoją na nim te same korpusy armii rosyjskiej, które w roku ubiegłym były zmuszone do prędkiego wycofania się

przed nacierającym ze wszech stron nieprzyjacielem. Wojskami rosyjskimi dowodzi tutaj generał Ewerth, który zakreślił sobie rozległe plany sięgające poza Brześć Litewski i het poza Niemen aż ku granicy niemieckiej.

Whasburn podaje niektóre szczegóły o odnowieniu armii rosyjskiej i zaznacza między innymi, że podczas gdy roku ubiegłego miał nieprzyjaciel łatwe zadanie z powodu braku amunicji, gdy to żołnierz rosyjski był nieraz uzbrojony w olbrzymią maczugę z drzewa, jest teraz amunicji pod dostatkiem. Największe zadanie ma oczywiście artyleria do spełnienia i wywiązuje się z niego ku ogólnemu zadowoleniu. Na froncie pomiędzy Baranowiczami a Wilnem bywa atak, że artyleria rosyjska strzela do swego przeciwnika, a ten, mając jakieś ukryte zamiary widocznie, nie odpowiada wcale. Artyleria rosyjska pracuje głównie w nocy — strzelanina rozpoczyna się przeważnie około godziny 12-tej i trwa do samego rana bez przerwy. Z tego punktu spostrzegawczego — powiada Whasburn — mogłem widzieć doskonale cały horyzont pomiędzy Smorgoniem a Krewem. Horyzont ten był cały rozjaśniony od pękających granatów i szrapneli. Jeszcze w ciągu ostrzeliwania pierwszych linii nieprzyjacielskich podsuwa się zwykle piechota rosyjska i wówczas rozpoczyna się krwawa walka na bagnety. Artyleria jest obsługiwana przeważnie przez oficerów francuskich — ogień armat rosyjskich jest teraz więcej wyraźny, aniżeli kiedykolwiek przedtem. Wielkie działa ciężkiego kalibru obsługują oficerowie i żołnierze japońscy. Korespondent przyznaje, że straty armii rosyjskiej są bardzo poważne chociażby dlatego, że piechota wyrusza naprzód wśród ognia własnych armat, ale strata dla Rosji chociażby 500 tysięcy ludzi ma mało znaczenia teraz. Ważną rolę odgrywają na froncie rosyjskim także małe samojazdy opancerzone, nadesłane z Belgii. Bijący się żołnierz ro-

syjski znajduje się w wieku pomiędzy 20 a 30 latami i ma poza sobą dziesięciomiesięczne przygotowanie wojenne. W walkach bierze udział przeważnie po raz pierwszy.

*****

O samorząd Polski.

„Russkoje Słowo“ donosi z miarodajnego źródła, że w najbliższym czasie oczekiwać należy ogłoszenia aktu rządowego, który ma ponownie umocnić zasady znanej odezwy głównie - dowodzącego W. księcia Mikołaja Mikołajewicza pod adresem Polaków, jako też zapowiedzianego swego czasu przez Goremękina w Dumie państwowej samorządu Polski. Inicjatywa wyszła od ministra spraw zagranicznych. Aktem tym ma być zatwierdzone, że sprawa polska jest sprawą wewnętrzną polityki Rosji, która to jedynie przez Rosję może być rozwiązana. Prezydent ministrów Stürmer jaknajchętniej przyjął propozycję Sazonowa. Kiedy niedawno temu deputacja polska zjawiła się u Stürmera w sprawie podjęcia prac komisji polsko - rosyjskiej, odpowiedział Stürmer, że komisja stała się zbyt ciężką. Rząd jest silnie zdecydowanym nadać Polakom samorząd na szerokiej podstawie.

*****

Wokoło wojny.

Grędzie niemieckie z wtorku.

Zachodnie pole walki: Między Ancre i Somme Anglicy po południu i w nocy posłali znaczne siły do ataku na szerokim froncie po obu stronach drogi Bapaume - Albert. Na północno - zachód od drogi wygubiono ich, nim przyszło do walki pierwszego dnia; na wschód od drogi wywiązały się gwałtowne walki na południowym skraju wsi Cantalmaison i lasu pod Mametz. Kilkakrotne próby nieprzyjaciela, odzyskania lasu pod Troines, rozbiły się z zupełnymi stratami dla niego i ze stratą około 100 jeńców. Na południe od Somme przyjęto szturm czarnych Francuzów na wzgórze La Maisonnette niszczącym ogniem. Kilku czarnych, którzy dotarli aż do naszych linii, padło pod bagnietami niemieckimi lub dostało się do niewoli. Przy ogłoszonym wczoraj przeciwwataku na Barleux pozostało 5 oficerów i 147 żołnierzy jako jeńcy w naszych rękach. Czynność artylerji była znaczna w całym odcinku bojowym. Nasz ogień zaporowy uderzył wszystkie zamiary zaczepne nieprzyjaciela między Belloy i Soyecourt. Na obszarze Mozy toczyły się bardzo ożywione walki działowe. Na reszcie frontu miejscami spotęgowany ogień i kilka bezskutecznych nieprzyjacielskich ataków gazowych. Oddziały wywiadowcze i patrol przeciwników naszych okazywały wielką ruchliwość. Odparto je wszędzie. Pod Leintrey (Lotaryngia) oddział niemiecki dotarł do silnie uszkodzonej pozycji francuskiej i ujął 60 żołnierzy; także na południe od Lusse ujął patrol jeńców.

Wobec nader ożywionej działalności lotniczej stoczono liczne potyczki w powietrzu, w których nieprzyjaciół nad Somme i na zachód od Vouziers po dwa latawce utracił, oprócz tego zestrzelono ogniem artylerji angielskiej dwupłatowiec pod Courcellette nad drogą Bapaume - Albert.

Wschodnie pole walki: Na froncie od morza do Pińska nic osobliwego. Pod Pińskiem spokój. Rosyjskie doniesienie o opróżnieniu Pińska, jest zmyślone. Przeciw linii Stochodu nieprzyjaciół we wielu miejscach szturmował bezskutecznie, znaczniejszymi siłami pod Czernyszczami, Hulewiczami, Korsynami, Janówką i po obu stronach toru Kowel - Równo. Pod Hulewiczami odrzucono go w silnym przeciwwataku poza jego pozycję. Utracił on w tej walce przeszło 700 jeńców i 3 karabiny maszynowe. — Nasze eskadry lotnicze obrzuciły obficie bombami wojska, opuszczające pociąg pod Horodzieją (tor Baranowicze - Mińsk) i ponowiły ataki swe na schronienia rosyjskie na wschód od Stochodu. We walce napowietrznej zestrzelono po jednym latawcu nieprzyjacielskim pod Woronczą (na zachód od Zirinia) i na zachód od Okońska. U armii generała hrabiego Bothmera oddział lotny miał pomyślną potyczkę na południe od lasu pod Burkanowem i ujął kilka tuzinów jeńców.

Balkańskie pole walki: Położenie niezmienione.

Grędzie niemieckie z środy.

Zachodnie pole walki: Wszczęte w dniu 10-go lipca walki po obu stronach drogi od Bapaume i Albert, w Contalmaison i w lesie pod Mametz, jak również nowe potyczki pod laskiem Trones i na południe od niego trwają z gwałtowną zaciętością w całym ciągu. — Na południe od Somme ponieśli Francuzi podczas ataku na wielką skalę na froncie Belloy i Soyecourt dotkliwą porażkę. Atak zalał się zupełnie w naszym ogniu, tak samo odpłynęły słabsze siły, zużyte przeciwko La Maisonnette - Barleux wśród wielkich strat do swego punktu wyjścia.

W kilku miejscach frontu szampańskiego, tak na wschód i na południe - wschód od Reims i na północno - zachód od Massiges, dalej na północno - zachód od Flirey zostały odparte francuskie ataki częściami.

Wictorino de la Plaza

prezydent argentyński, którego postrzelono podczas parady wojskowej z okazji 100 - letniej rocznicy niezawisłości Argentynii.

Tylko do 25-go lipca r. b.

— wysyłamy —

Śpiewnik kościelny

jako podarek.

Kto się spóźni, musi za śpiewnik zapłacić pełną cenę.

Prosimy zatem o nadesłanie kwitów przed 25-tym lipca, gdyż po upływie dnia tego wysyłać będziemy **Wielki Śpiewnik kościelny** tylko za nadesłaniem lub pobraniem pocztowym **pełnej sumy**, którą śpiewnik kosztuje.

Najlepiej zatem nadesłać kwit zaraz, adresując krótko: „**Gazeta Gdańska**“ — **Danzig**. — A swego adresu prosimy nie zapominać napisać dokładnie na kwiecie, abyśmy wiedzieli od kogo kwit nadszedł i komu śpiewnik mamy wysłać.

W okolicy Mozy rozgrywały się po lewym brzegu rzeki jedynie mniejsze walki. Po prawym brzegu rzeki podsunęliśmy nasze pozycje bliżej do fortów Sauville i Lauffee i wzięliśmy przytem 39 oficerów oraz 2106 żołnierzy do niewoli.

Niemieckie napady patrolek na południe - zachód od Dixmuiden, na południe - zachód od Cerny (okolica Aisny) i na wschód od Pfettershausen miały powodzenie.

Angielski dwupłaszczynowiec został zniewolony do ładowania pod Athies — (na południe od Peronne) wśród naszych linii. Jeden samolot nieprzyjacielski runął pod Soyecourt, jeden wśród naszego ognia odpornego pod Chattancourt. Pod Dombasle (na zachód od Mozy) został zestrzelony przez naszych lotników balon na uwięzi.

Wschodnie pole walki: Próba przejścia słabszych sił rosyjskich poprzez Dzwinę na zachód od Friedrichstadtu.

Na froncie stochodzkim położenie nie uległo na ogół zmianie. Rosyjskie oddziały, które usiłowały usadowić się po lewym brzegu pod Janówką, zostały zaatakowane; ani jeden żołnierz nie przedostał się z nich na południowy brzeg. Tu i nad torem kolejowym pomiędzy Kowlem a Równem wzięto wczoraj jeszcze przeszło 800 żołnierzy do niewoli. W ciągu dwóch dni wzięto nad Stochodem oprócz pewnej liczby oficerów 1932 żołnierzy i zabrano 12 karabinów maszynowych.

Nasza eskadra napowietrzna prowadziła w dalszym ciągu swą działalność zaczepną nad Stochodem; strącono nieprzyjacielski balon na uwięzi.

Balkańskie pole walki: Nie było znamiennych wypadków.

Drugi okres walk angielsko - niemieckich.

(Wat.) Według doniesień pism londyńskich rozpoczęła się obecnie nad Somme drugi okres zaciętych przeciwwataków niemieckich. Nieprzyjaciół zgromadził na odcinku angielskim olbrzymie siły wojska, które nie tylko powstrzymuje dalsze posuwanie się armii angielskiej, ale przystępuje ustawicznie do przeciwwataków, celem odzyskania utraconych pozycji. Walki staczają się z niewypowiedzianą gwałtownością i zaciętością są nadzwyczajnie krwawe, pomimo to mają one raczej charakter miejscowy i nie wpływają na zmianę strategiczną lub taktyczną armii angielskiej. Korespondenci opisują od kilku dni bardzo szczegółowo zdobyte rowy strzeleckie i są zdania, że wojsko niemieckie przygotowuje sobie rowy głębsze i szersze, aniżeli Francuzi i Anglicy. Są one też starannie przygotowane i wytrzymałe na pociski wielkiego kalibru.

Asquith za złagodzeniem zatargu angielsko - irlandzkiego.

(Wat.) Organy berlińskie dowiadują się z źródeł rotterdamskich, że Asquith wypowiedział się o-

twarcie za złagodzeniem zatargu angielsko - irlandzkiego. Kierujący polityk angielski miał dojść już do przekonania, że sprawa irlandzka da się załatwić jedynie drogą zgodną z postępowaniem i przy pomocy spełnienia przynajmniej pewnych żądań Irlandczyków. To też nie stoi Asquith już w dalszym ciągu na stanowisku nieusmierzonego przeciwieństwa wobec narodu irlandzkiego. (Berl. Tagebl.)

Ponowne niezadowolenie Czwórporozumienia z Grecji.

(Wat.) W politycznych i militarnych kołach Czwórporozumienia panuje podobno znów niezadowolenie z Grecji, której zarzucają w Paryżu i Londynie, że obecne rozbrojenie armii greckiej jest nader powolne. W Epirze północnym rozbrojenia nawet ani jeszcze nie rozpoczęto. W Niemczech mierze utrudnia ogólne położenie w Grecji także ciągłe zakładanie i tworzenie się w Grecji tak zwanych Wojennych lig. Czwórporozumienie planuje podobno nową ostrą akcję przeciwko Grecji. (Vossische Zeitung).

Los aresztowanych oficerów greckich.

(Wat.) Francuskie władze wojskowe odpowiedziały odmownie na żądanie władz greckich co do wydania im oficerów greckich, uprowadzonych z więzienia greckiego w Salonikach, zaznaczyły natomiast, że po osądzeniu ich przez francuski sąd wojenny oficerowie wydani zostaną władzom greckim z żądaniem, aby ponieśli istotnie karę, na jaką zostali skazani.

W przededniu wielkich walk nad Kowlem.

(Wat.) Prasa rosyjska z dnia 3-go lipca nowego stylu wskazuje na możliwość wywiązania się wielkich i krwawych walk tuż w pobliżu Kowla. „Riecz“ podkreśla nadzwyczajną ruchliwość u armii niemieckiej, sposobiącej się do zaciętych walk.

Kiedy rozpocznie się ofensywa w Salonikach.

(Wat.) Herwee pisze w swym organie „Victoire“, że główną przeszkodą powolnego rozwoju wypadków na Bałkanie wogóle, w szczególności zaś w Salonikach był zawsze lord Kitchener. Nie chciał on nigdy wierzyć w celowość całej militarnej akcji bałkańskiej. Natomiast jego obecny następca jest zdania, że ofensywę w Salonikach trzeba rozpocząć w czasie jaknajkrótszym. (Berl. Tagebl.)

Tango w Afryce zajęte przez nieprzyjaciela.

(Wat.) Do organów berlińskich donoszą, że generał Smuth z wojskami swojemi zajął miasto Tango, jedno z większych miejskich środowisk w niemieckiej Afryce wschodniej. Zajęcie przez Anglików miasta, które załoga niemiecka opróżniła, nastąpiło 7-go lipca. (Lok. Anz.)

Krwawa walka na San Domingo.

(Wat.) „New York Herald“ donosi z Nowego Yorku, że podczas ostatnich zajęć na San Domingo przyszło do krwawego starcia pomiędzy marynarzami amerykańskimi a rewolucjonistami. Na strzałach ze strony rewolucjonistów odpowiedzieli marynarze amerykańscy również strzałami. Ogólna liczba zabitych po obu stronach wynosi 278 ludzi.

Na czym opiera się japońsko - rosyjskie przymierze?

(Wat.) Podpisany w dniu 3-go lipca b. r. układ przez Sazonowa, rosyjskiego ministra spraw zagranicznych i Motone, japońskiego ambasadora w Piotrogradzie, opiera się głównie na dwóch artykułach, mających na celu utrzymanie trwałego pokoju na Dalekim Wschodzie.

Pierwszy artykuł zastrzega, aby żaden ze sprzymierzeńców nie zawierał innego przymierza lub jakiegokolwiek kombinacji politycznej, skierowanej przeciwko jednemu ze sprzymierzeńców.

Drugi artykuł ustanawia, aby w razie zagrożenia praw obszarowych lub specjalnych żywotnych interesów Dalekiego Wschodu jednego ze sprzymierzeńców, zawierających układ, — powzięły oba państwa Japonia i Rosja, wspólne postanowienie co do środków, jakie mają być przedsięwzięte celem wzajemnego poparcia się w obronie i ochronie tychże praw i interesów.

Uprowadzenie dwóch niemieckich parowców.

(Wat.) „Lok. Anz.“ donosi, że niemieckie parowce „Lissabon“ i „Worms“ zostały z wtorku na środek przytrzymane na wodach szwedzkich pod Bjurgklubb przez rosyjską łódź podwodną, która odprawiła oba parowce do Finlandyi. 24 marynarzy i kapitana i szwedzkiego przewodnika uwięziono również do Finlandyi. Załodze parowca „Lissabon“ udało się zbiedz.

Pasiecz dziękuje Francji za pomoc.

(Wat.) Pasiecz wystosował do francuskiego prezesa ministrów Brianda list, w którym dziękuje Francji za wszystko co uczyniła i czyni dla Serbii. Między innymi zaznacza Pasiecz w liście tym, że wyjeżdża na Korfu z niezłomną nadzieją, że sprzymierzeńcy odniosą ostateczne zwycięstwo.

Briand odpowiedział w serdecznych słowach na list Pasieczy, utwierdzając go w wierze co do ostatecznego zwycięstwa i uwypuklając rolę, jaką Serbia odegra jeszcze przy zbieraniu laurów.

Walki Francuzów w Tunisie.

(Wat.) Generał Alix donosi swemu rządowi z Tunisu, że silne oddziały powstańców z Tripolisu przeszły przez granicę i napadły na karawany i oddziały taborowe francuskie. Napad powstańców spo-

wodowany został głodem, jaki w Tripolisie panuje. Po zaciętej i krwawej walce pod Umsuigh w pobliżu Hibot zostali powstańcy odrzuceni poza granice Tunisu na obszary tripolitańskie.

Uroczysty obchód święta narodowego w Belgii.

(Wat.) Z Havre donoszą o wielkiej uroczystości święta narodowego Belgii, mającej mieć miejsce w dniu 23-go lipca. W tymże dniu odprawione zostanie w Paryżu w belgijskim kościele uroczyste „Te Deum!”

Agitacja przeciwko Wenizelosowi.

(Wat.) „Temps” dowiadyuje się z Grecji, że w niedzielę ubiegłą powtórzyły się znowu demonstracje i zaburzenia skierowane przeciwko Wenizelosowi. Ogromny tłum rezerwistów kroczył ze sztandarem greckim na czele poprzez główne ulice miasta i wybiłszy szyby wystawne w składach kupców, zwolenników Wenizelosa. Na ogół powtórzyły się te same sceny, które miały miejsce w dniu 4-go lipca, z tą różnicą tylko, że w tę niedzielę przyszło do krwawej walki pomiędzy zwolennikami a przeciwnikami polityki Wenizelosa. Wmieszanie się policji przywróciło ostatecznie spokój w mieście, sklepy kupieckie są jednak pozamykane.

Powiadomienie mocarstw o zawarciu układu japońsko-rosyjskiego.

(Wat.) Pisma francuskie donoszą, że rząd rosyjski rozesłał do sprzymierzeńców swoich oficjalne powiadomienie o zawarciu przymierza z Japonią. Do zawiadomienia tego został dołączony również dokładny i wierny tekst tegoż układu.

*****

Wiadomości potoczne.

Kto już otrzymał śpiewnik kościelny, niechaj go pokaże wszystkim swoim sąsiadom i znajomym. Jest to najlepsze polecenie „Gazety Gdańskiej.” Bo każdy, kto śpiewnik zobaczy, chętnie sobie zaraz zapisze „Gazetę Gdańską” na cały trzeci kwartał teraz jeszcze, aby tylko dostać ów wielki śpiewnik kościelny, który wszystkim Czytelnikom wysyłamy, gdy nam nadesłają kwit pocztowy na dowód, iż są abonentami „Gazety Gdańskiej.” Dużo już w ten sposób zyskaliśmy nowych Czytelników. I dlatego prosimy wszystkich tych, którzy odebrali już Wielki śpiewnik kościelny, żeby pokazywali go wszystkim krewnym i znajomym, bo przez to zachęca ich do zapisania sobie także „Gazety Gdańskiej” na trzeci kwartał. Każdy nowy abonent otrzyma również śpiewnik, o ile nadesłanie kwit swój przed 25-tym lipca r. b. Kto się spóźni, otrzyma śpiewnik także, ale tylko za pełną cenę, którą śpiewnik kościelny kosztuje. Zatem pośpiech konieczny. Kto jeszcze „Gazety Gdańskiej” nie zapisał sobie na trzeci kwartał, powinien to natychmiast uczynić, bo tylko ci śpiewnik kościelny otrzymają, którzy zapiszą „Gazetę Gdańską” na cały trzeci kwartał. Kto sobie zapisze „Gazetę Gdańską” tylko na dwa miesiące, albo na jeden miesiąc tylko, śpiewnika nie dostanie, albo będzie musiał go sobie kupić. Wszystkie kwity i listy prosimy nadsyłać pod adresem: „**Gazeta Gdańska**” — **Danzig**. Taki adres zupełnie wystarczy.

Zwracamy uwagę na ogłoszenie firmy **B. Kaspro-wicza** z Gniezna i prosimy je dokładnie przeczytać. Pan Kaspro-wicz zaprowadza reformę w używaniu napojów a jestto objaw bardzo pocieszający, bo, podczas gdy w innych krajach wina owocowe uważane są za produkt wykwinniejszy i wszystkie sfery je spożywają, u nas na ogół bardzo mało są zaprowadzone. — Jakkolwiek nasza produkcja owoców porównywaną być nie może z innymi krajami, jest jednak znaczna. Kraj nasz, posiadający wspaniałą klimat i ziemię do produkcji owoców powinien koniecznie starać się o energiczne przeprowadzenie reformy na tle spożywania alkoholu, które prowadzi również znaczne podniesienie produkcji owoców, a więc rolnictwa i ogrodnictwa. Pijąc wina owocowe (owocniki), nie tylko będziemy spożywali napój znakomity, lecz równocześnie popierać będziemy produkcję owoców.

Podziękowania za piękny obraz Matki Boskiej Częstochowskiej dochodzą nas ciągle. Przy tej sposobności Czytelnicy zamawiają jeszcze książki, lub zapytują się o nie, żądając cennika. Oto list taki:

Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus!

Temi słowy przemawiam do Pana, Szanowny Panie Redaktorze. Dziękuję za ten piękny obraz Matki Boskiej Częstochowskiej. A teraz, skoro się doczytał, że Pan chce swym Czytelnikom przysłać piękne śpiewniki kościelne, donoszę Panu, że z tego się wszyscy bardzo cieszymy i teraz proszę o przysyłkę.

Również proszę Szanownego Pana Redaktora, aby przysłał ten cennik, co w „Gazecie Gdańskiej” jest umieszczony, bo moja żona życzy sobie książki do nabożeństwa i dlatego chciałbym ją z „Gazety Gdańskiej” zamówić.

Z wysokim szacunkiem

G., dnia 11. 7. 16. Franciszek B.

Z tego widać zarazem, iż książki do nabożeństwa wysyłane przez nas Czytelnikom, bardzo im się podobają. Każdy, kto u nas sobie jaką książkę do

nabożeństwa zamówi, pokazuje ją sąsiadowi lub znajomemu i przez to poleca książki nasze dalej. Siedzi też i znajomi zachęceni tem, udają się do nas, skoro chcą książki jakiejś i ze swej strony polecają nas znowu dalej. Każdy zadowolony jest z tego, bo otrzyma od nas książkę taką, jakiej pragnie. Kto tedy chce kupić sobie lub żonie, albo dzieciom książkę do nabożeństwa, niechaj się zgłosi do nas po cennik. Wysyłamy go każdemu na żądanie darmo. A z cennika tego może sobie wybrać książkę, jaka mu się tylko podoba. Jako adres od nas wystarczy napisać krótko: „**Gazeta Gdańska**” — **Danzig**.

Czynny wulkan. Od 3 nocy czynny jest wulkan na wyspie Stromboli. Statki straży morskiej w Mesynie wyruszyły natychmiast na pomoc.

O spieszny dowóz kartofli. Minister kolei wydał rozporządzenie, na mocy którego rychło ziemniaki mają być jaknajspieszej przewożone ze względu na to, że łatwo się psują.

Znaczne podwyższenie cen na meble. Zjednoczenie niemieckich przemysłowców meblowych ogłasza, że skutkiem nadmiernego podrożenia surowców uchwalono podwyższyć ceny na meble surowe o 40 a politurowane o 50 proc.

W sprawie atlasu wojennego otrzymaliśmy list następujący:

Szanowna Redakcyo!

Donoszę, że mój już odebrał atlas wojenny. Bardzo nam się ten atlas podoba, bo jest bardzo ładny za parę trojaków, które kosztuje. — A teraz przysyłam kwit pocztowy i proszę o śpiewnik kościelny. Co jest za niego do żądania, to zapłacimy. Proszę tylko o uwiadomienie, co kosztuje, bo nie wiem, co mam na niego nadesłać.

Z serdecznem pozdrowieniem
W., dnia 7. 7. 16. Franciszka R.

Z listu powyższego widać, iż się atlas wojenny rzeczywiście podobał. Jest on też doprawdy za niską cenę 1,70 mk. już z przesyłką pocztową bardzo ślicznie w kolorach wykonany. Przysłać się zaś każdemu Czytelnikowi do śledzenia wypadków wojennych. To też każdy, kto go jeszcze nie posiada, winien go sobie natychmiast zamówić, adresując krótko: „**Gazeta Gdańska**” — **Danzig**.

Jak długo trwa pocałunek? Dramaturgowie i aktorzy teatrów kinematograficznych wynaleźli nowy, nieznan dotychczas podział pocałunków: na metry. Artysta kinematograficzny nie może „markować” swych pocałunków, jak się to dzieje na scenie. Film musi bowiem posiadać uchwytą a nawet drastyczną mimikę, a więc, co z tego wynika — i prawdziwe pocałunki.

Amerykański dziennik „Duluth News” zadał sobie trud pomiaru rozmaitych pocałunków według długości potrzebnego do ich zdjęcia film i doszedł do następujących wcale ciekawych rezultatów:

Dla artysty, gdy treścią sztuki jest całus ukradziony, potrzeba trzy metry filmu. Przy pocałunku w rok po ślubie 25 metrów, przy tak zwanym zaś „pocałunku dwóch dusz” aż 60 metrów.

Dla artystek długość filmu powinna wynosić: pocałunek „wdzięczności” dla bogatego wujaszka przy pocałunku za nowy kapelusz 6 metrów, ten sam trwać powinien przynajmniej 20 metrów; długość pocałunku uwodziciela trwać musi najmniej 60 metrów, podczas gdy całus z odjeżdżającym krewnym zaledwie tylko 1 metr.

Pocałunek przy powrocie do domu męża trwa przeciętnie... 5 metrów.

Walki na zachodniej widowni wojny z wojskami francuskimi i angielskimi zajmują obecnie największe umysły wszystkich Czytelników, albowiem z różnych stron dochodzą wiadomości, iż obecna ofenzywa sprzymierzonych — to ostatni wysiłek, aby doprowadzić walki do rozstrzygnięcia. Kto zatem chce śledzić przebieg walk, niechaj zamówi sobie niezwłocznie atlas wojenny, który wysyłamy każdemu za **niezwykle niską cenę 1,70 mk.** już z przesyłką pocztową. Zaliczka wynosi 20 fen. więcej. — Zamawiać prosimy, adresując krótko: „**Gazeta Gdańska**” — **Danzig**.

Nawet koty miarkują, że jest brak mięsa. Pewien hodowca królików w Brunsberdze odkrył pewnego rana, że znikły mu trzy młode króliki. Nazajutrz zauważył kota przy królikach. Zaczął tedy śledzić kocisko i przekonał się, że kot przechowywał sobie w kaciuku stodoły dwa szczury i trzy króliki. A więc nawet koty przechowują na gwałt mięso, jak tyłu „przeżornych” wśród ludzi.

Ostrożność w porozumiewaniu się z jeńcami. Urzędowo donoszą: Przekonano się często, że w listach do jeńców wojennych za granicą podaje się wiadomości o wydarzeniach w Niemczech (naprzykład o budowie kolei, urządzeniu nadzwyczajnych fabryk itp.) Takie wiadomości nie są pożądane w interesie obrony kraju naszego. Wzywa się ludność pisującą listy do jeńców wojennych za granicą, aby była powściągliwą i unikała podawania jakichkolwiek wiadomości, mających związek z zarządzeniami wojskowymi.

Wojna jest wielką nauczycielką ludów, lecz trzeba stale śledzić jej przebieg. W tym celu należy codziennie przeczytać swe pismo polskie. Gdzie takie go pisma niema, prosimy zachęcić do zapisania sobie „Gazety Gdańskiej,” którą wciąż jeszcze na trzeci kwartał zapisywać można. Prosimy nasze Szan.

Czytelniczki i Czytelników, by bez przerwy zdobywać nam zechcieli nowych abonentów.

Gdańsk. Za znęcanie się nad zwierzętami odpowiadał przed sądem rzeźnik Józef Menzel. Na swej posiadłości położonej na Stolzenbergu miał starego konia na zabicie. Według zeznania świadków pracujących na pobliskiej roli, leżał koń w błocie od 24 do 26-go kwietnia rb., z którego nie mógł powstać, gdyż był cały ranami okryty i bardzo osłabiony. Jedyną pomocą dlań było zabicie go, co się jednak dopiero stało na wyraźne żądanie policji. Za takie wykrócenie miał zapłacić 25,— mk. kary, przeciwko czemu założył apelację. Na sądzie wymawiał się, że wysłał konia na pastwisko, aby się nieco orzeźwił. Temu jednak nie uwierzono i sąd skazał go ponownie na 25,— mk. kary.

— Powiesiła się tu żona po zmarłym sekretarzu policyjnym Levym, prawdopodobnie w przystępie rozterki umysłowej. — Magistrat sprowadził na targ 2 wagony jagód czarnych i czerwonych. Czarne jagody sprzedawano po 35 fenigów za funt, a czerwone po 70 fen.

Sopot. Z soboty na niedzielę włamali się złodzieje do konsumu urzędników. Jako złoczyńców wykryto ucznia ślusarskiego Augusta Koy, robotnika młodocianego Franciszka Kreikenbauma i jego 21-letniego brata. Ze skradzionych 270,— mk. znaleziono u nich tylko 12,— mk.

Lubichowo. Małżonkowie Jan i Karolina Jarczakowscy święcili w tych dniach ślub dyamentowy. Z okazji tej zyskali cesarski podarek w wysokości 50,— marek.

Milobadz. Na polu właścicielki p. Ciesielskiej wyrósł kłós żyta, zawierający siedm mniejszych kłósów. Niezwykła to rzadkość.

Darżlub. Żonę gospodarza B., o której przed kilku dniami pisaliśmy, że zaginęła, znaleziono powieszoną w zdradowskim lesie.

Kościerzyna. W Starych Poleszkach zabity został od gromu chałupnik Emil Janke podczas pracy rolnej. Janke zyskał od władzy wojskowej urlop, aby mógł pole swoje uprawić.

Sztum. Podczas ostatniej burzy uderzył grom w drzewo, pod którym schował się jeniec rosyjski z dwoma koniami. Zarówno jeniec jako i konie zostały zabite.

Pietrzwald. Na folwarku Hennecke szalał z niedzieli na poniedziałek straszny pożar. W ogniu spłonęła stodoła i owczarnia. Pierwszy sprzęt koniczyzny i siano, jako też 370 owiec stało się pastwą płomieni. Ogień powstał w owczarni, która wprawdzie była murowana, lecz kryta słomą.

Malbork. 22-letni syn gospodarski Ernst Kuglin z Dakau (?) zabity został od gromu wraz z dwoma koniami, którymi uprawiał rolę.

Lisewo, powiat tczewski. W ślusarni tow. pługów parowych wybuchł pożar, który zniszczył ślusarnię wraz z przybudowaniami. Spłonęły również sąsiednie chlewy i szopa właściciela mleczarni Diethelma. W płomieniach zginęło 10 świń. Szkody są znaczne. Przyczyna pożaru nieznana.

Gniewkowo. Właściciel domu Rudolf Busse, 70 letni starzec, utopił się w stawie poza miastem. W kieszeni jego znaleziono nabyty rewolwer. Podobno niesnaski w rodzinie spowodowały go do samobójstwa.

Lidzbark. W jeziorze wlewskiem utonęło trzech żołnierzy, a czwartego uratował od utonięcia 15-letni syn mistrza stolarskiego Blanka. Dwaj z topielców są ojcami rodzin, składających się z 6 i 4 dzieci.

Lubawa. W Zabrowie piorun uderzył w wieżę kościoła, w chwili, gdy kilka osób udało się do wieży, aby dzwonić na alarm. Pewna dziewczyna straciła przytomność, a pewna niewiasta została sparaliżowana aż do bioder, lecz nie zagraża im niebezpieczeństwo życia. Pewnego młodego mężczyznę, który także we wieży był czynny i który spadł w stanie bezprzytomnym ze schodów, zdołano również przywołać do życia.

Olsztyn. Zamiast przysługującej dotychczas każdemu ćwiartki funta masła na tydzień mają mieszkańcy miasta Olsztyna otrzymać tylko połowę tego, to jest ósemkę funta czyli wyraźnie 62 i pół grama na tydzień.

Kowalewo. W Leszczynkach zgorzały doszczętnie dom mieszkalny i obora posiedzielielki B. Nowaczykowskiej.

Szczytno. W pobliskiej wiosce zajęci byli jeńcy rosyjscy na budowlu. Nagle podczas burzy uderzył piorun w drogę rusztowania i zabił jednego jeńca.

Bytom na Górnym Śląsku. Z pociągu, który jechał z Katowic do Bytomia, wypadła krótko przed Bytomiem z wagonu 4-tej klasy 10-letnia dziewczynka i dostała się pod koła. Śmierć nastąpiła natychmiast.

Chełmża. Ostatni targ na bydło wypadł nie nadzwyczajnie. Wskutek małego wyboru płacono za krowy dojne 950,— do 1200,— mk. Koni spędzono więcej. Płacono za konie robocze 2000,— mk., a za lepsze konie nawet 3000,— do 3500 mk.

Królewiec. Żona pewnego robotnika mieszkającego przy ulicy artyleryjskiej porodziła trojęta. Matka i dzieci są zdrowe.

Drukiem i nakładem „Gazety Gdańskiej” Jana Kwiatkowskiego w Gdańsku. Redaktor odpowiedzialny Henryk Wieczorkiewicz w Gdańsku.

Brak okowity spowoduje reformę na tle konsumpcji alkoholu.

Spożywanie alkoholu kartoflanego we formie **likierów, koniaków i wódek** jest tak wielkiem i zakorzenionem, że w czasach normalnych, obfitujących w okowitę zbożową i kartoflaną walka z niem była bezskuteczną. Nie pili się **win owocowych** dlatego, że one słabsze od likierów, a czemu tak chętnie pijemy piwo, które tylko 7 % alkoholu zawiera, gdy **wina owocowe** mają 14 % alkoholu owocowego? **Wina owocowe** zastąpią przy swej 14 procentowej zawartości alkoholu nie tylko wino, ale także likiery owocowe.

Proszę dokładnie przeczytać przyszłe moje ogłoszenie polecające owocniki.

Od sierpnia b. r.
przyjąć mogę do mego pensjonatu
kilka pańienek uczęszczających do tutejszych szkół żeńskich.

Oprócz uczenia tych przyjmuję również panienki starsze, które wydoskonalić się mają w językach ojczystym lub obcym lub jakim kierunku praktycznym. Również kursa uzupełniające dla dorastających pańienek historii powszechnej, historii sztuki, literatury, chemii i języków odbywają się w pensjonacie moim. Bliższe szczegóły na żądanie.

Z szacunkiem

Helena Mittelstaedtowa

Poznań, Fryderykowska ul. 15, I.

Bank Ludowy E. G. m. u. H. w Chmielnie

wypożycza pieniądze pod dogodnymi warunkami i przyjmuje takowe (depozyty) za które płaci **3 1/2 i 4 %**.

Zarazem prosimy członków na czas

odnowić weksle, płacić udziały, odpłaty i procenta

abyśmy mogli innym zadosyć uczynić.

Ks. Prob. Sadewski. I. Wallerand. L. Reimer.

Pocztówki polskie. W bardzo ślicznym wykonaniu kolorowym i jednobarwnym. Po części z polskimi napisami i wierszykami. Mamy na składzie kwiaty, pary miłosne w narodowych strojach chłopskich, góralskich, krakowskich, kontuszowych, dalej typy ludu polskiego, śliczne głowy niewieście, wreszcie cudne podobizny wedle obrazów malarzy polskich. Za poprzednim nadesłaniem pieniędzy wysyłamy 5 pocztówek dobranych za 50 fen. Z przesyłką 55 fen. 10 sztuk za 1, — mk. Z przesyłką 1,10 mk.

Ktokolwiek pisze do krewnych lub znajomych, używać winien ślicznych pocztówek powyższych, nadzwyczaj gustownie wykonanych. Mało gdzie bowiem nabywać można pocztówek z polskimi napisami. Kto szukał ich gdzie indziej daremnie, niechaj natychmiast napisze do nas, a odwrotnie wysłamy. Jako adres do nas wystarczy.

GAZETA GDAŃSKA — Danzig.

Postbestellungsformular

Ich bestelle hiermit bei dem Kaiserl. Postamt die Zeitung „Gazeta Gdańska“ mit den Gratisbeilagen „Gwiazdka Niedzielną“, „Wolne Chwile“ für das III. Quartal 1916 und zahle an Abonnement 1,25 Mk. (und 24 Pf. Bestellgeld).

Dokładny adres zamawiającego

Obige 1,25 Mk. (und 24 Pf. Bestellgeld) erhalten zu haben, bescheinigt

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Bank Kaszubski

Eingetr. Genossenschaft mit unbeschränkter Haftung
in **Wejherowie (Neustadt W/Pr.)**

udziela pożyczek

pod bardzo dogodnymi warunkami i przyjmuje

depozyta

płacąc od takowych od dnia złożenia do dnia odbioru 4 % do 4 1/2 % stosownie do wypowiedzenia.

ZARZĄD:

A. Chmielewski. Maksym. Niokeł. Stobbe.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Mały katechizm religii katolickiej dla diecezji chełmińskiej. Wydany za rozporządzeniem arcybiskupa. Cena 30 fen. Z przesyłką 40 fen.

Katechizm (tak zw. „duży“) religii katolickiej dla diecezji chełmińskiej. Trzecie wydanie. Za rozporządzeniem arcybiskupa. W oprawie płóciennej: 50 fen. Z przesyłką 60 fen.

Oba katechizmy te, wydane nakładem biskupiego generalnego wikaryatu chełmińskiego w Pelplinie, stanowią ważny podręcznik do nauki religii. Nie powinno ich zatem brakować w żadnym domu polskim. Wysyłamy za nadesłaniem gotówki. Jako adres do nas wystarczy:

„GAZETA GDAŃSKA“ — Danzig.

Tak wielką radość

okazują dzieci

które otrzymały od nas ćwiczenia w polskim pisaniu. Należy tylko podać dokładny adres i nadesłać w znaczkach pocztowych 20 fen. Każde dziecko powinno do nas pisać zraz krótko pod adresem:

GAZETA GDAŃSKA Danzig.

Młody, inteligentny wdowiec z 1 dzieckiem, 29 lat stary, katolik, wolny od wojskowości, właściciel interesu, poszukuje znajomości młodszej

panny lub wdowy

celem rychłego ożenku. Nieanonimowe zgłoszenia uprasza się pod adresem: S. P. An die Geschäftsstelle der „Samotschiner Zeitung“ in Samotschin, Bezirk, Bromberg.

CENTRYFUGI do mleka dostarcza natychmiast na wszystkie strony i to **14 dni na próbę**. Spłatę częściową dozwolone. — Najgruntowniejsze zbieranie śmietany. — Poszukuj zastępców.

L. Fenselau

w Gdańsku, Petersillengasse 2

Koperty

poleca

„Gazeta Gdańska“.

Świerzb i parchy

usuwa szybko i pewno bez przerwy w pracy

Ed. Stansberg

Oberhausen, Wilhelmstr. 75. Prospekt za 20 f. w znaczkach.

Makulaturę

(stare gazety)

po 6 mk. za centnar oddaje

„Gazeta Gdańska“.

Składajcie oszczędności.

w następujących spółkach związkowych:

Borek, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Borek.
Brodnica, Bank, E. G. m. u. H., Strasburg Wpr.
Brusy, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Bruss Wpr.
Bydgoszcz, Bank Bydgoski, E. G. m. u. H., Bromberg.
Bydgoszcz, Bank Przemysłowy, E. G. m. u. H., Bromberg.
Chełmno, Bank, E. G. m. u. H., Culm Wpr.
Chełmża, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Culmsee Wpr.
Chmielno, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Chmielno Wpr.
Czarnków, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Czarnikau.
Czempin, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Czempin.
Czersk, Bank Czerski, E. G. m. u. H., Czersk Wpr.
Dakowy Mokre, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Dakowy Mokre, Kr. Grätz i. Posen.
Droszew, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Drosenau p. Kotowiecko.
Drzycim, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Dritschmin Wpr.
Dubin, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Dubin.
Gdańsk, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Danzig.
Gębice, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Gembitz Kr. Mogilno.
Gniezno, Kasa Pożyczkowa w Gnieźnie, E. G. m. u. H., Gnesen.
Gniezno, Kasa UI, E. G. m. u. H., Gnesen.
Golina, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Golina.
Golub, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Gollub Wpr.
Gołańcz, Bank ludowy dla Gołańczy i okolicy, E. G. m. u. H., Gollantsch.
Gostoczyn, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Liebenau Wpr.
Gościeszyn, „UI“, Spar - u. Darlehenskasse, E. G. m. u. H., Gościeszyn Kr. Bomst.
Górzno, Bank, E. G. m. u. H., Górzno Wpr.
Grudziądz, Bank, E. G. m. u. H., Graudenz.
Inowrocław, Bank ludowy, E. G. m. b. H., Hohensalza.
Jaraczew, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Jaratschewo.
Kamieniec, Bank Kółka Włościańskiego, E. G. m. u. H., Kamieniec Bez. Posen.
Kartuzy, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Karthaus Wpr.
Kielno, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Koelln Wpr.
Klecko, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Kletzko.
Kobylin, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Kobylin.
Komórsk, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Gr. Komorsk Wpr.
Kostrzyn, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Kotschin.
Kościan, Bank Kupiecki - Przemysłowy, E. G. m. u. H., Kościan Bez. Posen.
Kościerzyna, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Berent Wpr.
Kozmin, Towarzystwo Pożyczkowe w Kozminie, E. G. m. u. H., Koschmin.
Kórnik, Bank ludowy - Volksbank, E. G. m. u. H., Kurnik.
Krobia, Bank ludowy w Krobi: E. G. m. u. H., Kröben.
Krotoszyn, Bank ludowy, zapisana spółka - Volksbank, E. G. m. u. H., Krotoschin.
Kwilcz, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Kwiltzsch.
Lipusz, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Lippusch Wpr.
Lubawa, Bank ludowy, E. G. m. b. H., Loebau Wpr.
Lubichowo, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Lubichow Wpr.
Ludzisko, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Ludzisk p. Markowitz Bez. Bromberg.
Łąkocin, Bank ludowy, E. G. m. b. H., Lonkocin p. Radewitz.
Łęg, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Long Wpr.
Łobżenica, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Lobsens.
Łobżenica, Bank ziemski, E. G. m. b. H., Lobsens.
Margenin, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Margöhen.
Miejska Górka, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Görden in Posen.
Mieszków, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Mieschkow.
Mieścisko, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Marktadt.
Mesina, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Moschia.
Murewana Goślina, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Murewana Goslin.
Nekla, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Nekla.
Nowe, Bank, E. G. m. u. H., Neuenburg.
Nowe miasto N. D., Bank ludowy zu Neumark, E. G. m. u. H., Neumark Wpr.
Oborniki, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Obornik in Posen.
Odalanów, Kasa Pożyczkowa, E. G. m. u. H., Adelnau.
Ołobok, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Ołobok in Posen.
Osieczna, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Storchnest.
Osiek, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Össieck Wpr.
Ostroróg, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Scharfenort.
Ostrzeszów, Bank ludowy w Ostrzeszowie, E. G. m. u. H., Schildberg in Posen.
Ottorowo, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Ottorowo Kr. Samter.
Pakość, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Pakosch.
Pelplin, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Pelplin Wpr.
Pempowo, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Pempowo Kr. Gestyn.
Pierzychowice, Bank, E. G. m. u. H., Portscheiten p. Nikolaiken Kr. Stuhm Wpr.
Pierzychowice, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Portscheiten p. Nikolaiken Kr. Stuhm Wpr.
Pleszew, Bank Kupiecki, E. G. m. u. H., Pleschen.
Pobiedziska, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Pudewitz.
Pogorzela, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Pogorzela Kr. Koschmin in Posen.
Poznań (św. Łazarz), Bank Pożyczkowy, E. G. m. u. H., Posen.
Puck, Bank Puck, E. G. m. u. H., Putzig Wpr.
Radzyn, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Rehdn Wpr.
Rawicz, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Rawitsch.
Rogowo, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Rogowo.
Rogoźno, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Rogasen.
Sieraków, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Zirke a. W.
Skalmierzyce, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Skalmierzyce.
Skarszewy, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Schöneck Wpr.
Sopoty, Bank ludowy - Volksbank, E. G. m. u. H., Zoppot Wpr.
Staniszewo, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Stanischewo Wpr.
Starogard, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Pr. Stargard.
Starytarg, Bank Prywatny - Privatbank zu Altmark, E. G. m. u. H., Altmark Kr. Stuhm.
Stęszewo, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Stenschewo.
Stężycza, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Stendsitz Wpr.
Strzałków, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Stralkowo.
Sulmierzyce, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Sulmirschütz.
Swarzędz, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Schwarsenz.
Srem, Bank ludowy - Volksbank, E. G. m. u. H., Schrimm.
Środa, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Schroda.
Tarnowo, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Schlehen.
Tczew, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Dirschau Wpr.
Tremeszno, Kasa Pożyczkowa, E. G. m. u. H., Tremessen.
Tuchola, Bank, E. G. m. u. H., Tuchel Wpr.
Tychnowy, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Tiefenau Wpr.
Wąbrzeźno, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Briesen Wpr.
Wejherowo, Bank Kaszubski, E. G. m. u. H., Neustadt Wpr.
Wiele, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Wielle Wpr.
Wieleń, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Filehne a. Ostbahn.
Więcbork, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Vandsburg Wpr.
Wyrzysk, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Wirsitz.
Zblewo, Bank ludowy, E. G. m. u. H., Hochstüblau.
Złotów, Bank ludowy - Volksbank, E. G. m. u. H., Flatow Wpr.
Złotów, Bank Parcelacyjny, — Landbank, E. G. m. b. H., Flatow Wpr.

Bracia! Rozszerzajcie „Gazetę Gdańską.“